

En què es gasta el teu ajuntament els diners? Euros per habitant

Busqueu al portal de transparència del vostre municipi el pressupost de despeses i a l'INE la població oficial, calculeu quant toca per habitant en cada àrea i decidiu, amb arguments, quina partida pujaríeu i d'on eixirien els diners.

DURADA

2 sessions (50 min de busca i càlcul + 50 min de posada en comú)

AGRUPAMENT

parelles

UNITAT 1

L'economia: escassetat, elecció i cost d'oportunitat

MATERIALS

- Ordinador o mòbil amb connexió per parella
- Portal de transparència de l'ajuntament del municipi (o el cercador de pressupostos d'entitats locals del Ministerio de Hacienda)
- INE: «Cifras oficiales de población de los municipios españoles» (ine.es)
- Full de càlcul o la plantilla impresa de l'apartat «Fitxa del municipi»

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** Escasez, necesidades y elección, Bienes, servicios y factores de producción, Coste de oportunidad y frontera de posibilidades de producción, Agentes económicos y flujo circular de la renta, Sistemas económicos y economía mixta · **Comp. específiques** CE1 · **Comp. clau** STEM, CD, CC

Plantejament

Un ajuntament és la classe d'esta activitat multiplicada per cent mil. Té una quantitat de diners tancada cada any i una llista de coses a fer molt més llarga que eixos diners: arreglar el fem, mantindre l'enllumenat, pagar la policia local, obrir la biblioteca, arreglar el poliesportiu, netejar els col·legis, atendre les persones majors. Com que no hi cap tot, algú decidix, i eixa decisió està escrita, publicada i és pública. L'anireu a buscar.

Des de la Ley 19/2013 de transparencia, tots els ajuntaments estan obligats a publicar el seu pressupost. Està al portal de transparència de la web municipal, normalment en un apartat anomenat «información económica y presupuestaria». Si el vostre municipi el té amagat, el Ministerio de Hacienda publica els pressupostos de totes les entitats locals d'Espanya.

L'objectiu no és copiar xifres. És respondre a una pregunta que quasi ningú es fa: **de cada euro que gasta el teu ajuntament, quant et toca a tu i en què es convertix?** I després, la pregunta difícil: si volgureu pujar una partida, de quina la baixariu?

Objectius didàctics

- Localitzar el pressupost municipal en una font oficial i la població del municipi a l'INE.
- Calcular la despesa per habitant, total i per àrees, i comparar magnituds.
- Interpretar la classificació per àrees de despesa d'un pressupost local.
- Argumentar una proposta de canvi pressupostari explicitant-ne el cost d'oportunitat.
- Distingir en el debat les afirmacions positives de les normatives.

Passos

Sessió 1 — Busca i càlcul (50 min)

- 1. Elecció del municipi (5 min).** Per defecte, el de l'institut. Si a classe hi ha alumnat de diversos municipis, millor: al final es podran comparar.
- 2. Població oficial (5 min).** A l'INE, «Cifras oficiales de población de los municipios españoles», busqueu el vostre municipi i anoteu la població a 1 de gener de l'últim any publicat. Anoteu també l'any: sense any, la dada no val res.
- 3. Pressupost de despeses (15 min).** Al portal de transparència, busqueu el **pressupost de despeses per àrees** (també anomenat «clasificación por programas» o «funcional») de l'últim any aprovat. Anoteu el total i les xifres de les àrees que apareixen a la fitxa. Si l'ajuntament només publica la classificació econòmica (personal, béns corrents, inversions), servix igual: adapteu la fitxa.
- 4. Càlculs (15 min).** Empleneu la columna d'euros per habitant dividint cada partida entre la població. Arredoni a euros sencers i comproveu que la suma de les partides quadra amb el total.
- 5. Primera lectura (10 min).** Escriviu tres frases: la partida més gran, la més xicoteta i una que us haja sorprès. Cada frase, amb la seua xifra.

Sessió 2 — Posada en comú i decisió (50 min)

- 6. Ronda de dades (15 min).** Cada parella diu el seu municipi, la seua població i la seua despesa total per habitant. S'escriuen a la pissarra de major a menor. El professorat pregunta per què creieu que uns municipis gasten més per habitant que altres (turisme, població dispersa, deute, servicis que presta la diputació).
- 7. La decisió (20 min).** Cada parella tria **una partida que pujaria un 10 %**, calcula quants euros són i decidix **de quina altra partida** eixirien eixos diners. No val «del deute», «dels sous dels polítics» sense xifra ni «dels diners que sobren»: cal assenyalar una partida real del pressupost i dir què es deixarà de fer amb ella.
- 8. Defensa i votació (15 min).** Tres parelles defenen la seua proposta en dos minuts. La classe vota. Tancament del professorat: tota pujada es paga amb una baixada, i eixa baixada és el cost d'oportunitat de la decisió.

Fitxa del municipi

DADA	VALOR	FONT I ANY
Municipi		
Població a 1 de gener		INE, xifres oficials de població, any ____
Pressupost total de despeses		Portal de transparència, pressupost ____
Despesa total per habitant		Càlcul propi

ÀREA DE DESPESA	IMPORT (€)	€ PER HABITANT	% DEL TOTAL
Servicis públics bàsics (seguretat, vies, fem, aigua)			
Protecció i promoció social (servicis socials, ocupació)			
Béns públics preferents (educació, cultura, esport, sanitat)			
Actuacions de caràcter econòmic (comerç, turisme, transport)			
Actuacions de caràcter general (administració, òrgans de govern)			
Deute públic (interessos i amortització)			

Criteris d'avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Fonts	Cita el portal, el document i l'any de cada dada; les dades són verificables	20 %
Càlcul	Euros per habitant i percentatges correctes; la suma quadra amb el total	30 %
Lectura de les dades	Les tres frases descriuen el pressupost amb xifres, no amb impressions	20 %
Decisió raonada	Assenyala la partida que puja, la que baixa, els euros exactes i el que es deixa de fer	25 %
Dada i opinió	Separa el que ha trobat del que pensa en defensar la seua proposta	5 %

Variants i extensions

- **Per a qui va avançat:** compareu el vostre municipi amb un altre de grandària molt distinta (un poble de 2.000 habitants i una capital) i busqueu una explicació per a les diferències de despesa per habitant. Afegiu la partida d'ingressos: d'on ixen els diners, d'impostos propis o de transferències de l'Estat i de la comunitat autònoma?
- **Per a qui necessita suport:** el professorat entrega el pressupost ja descarregat en PDF amb les xifres assenyalades, i la parella només fa els càlculs i la decisió final.
- **Versió curta (una sessió):** només la despesa total per habitant i les tres frases, sense desglossament per àrees.
- **Connexió:** enllaça amb la dinàmica «Mil euros per a la classe», que és este mateix problema a escala d'aula, i anticipa la Unitat 6, on vorem d'on ixen els impostos que financen tot això. Comproveu també si el vostre ajuntament té **pressupostos participatius**: en eixe cas, la decisió del pas 7 es pot presentar de veritat.